Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 407 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՅԻՍ 1885 — (Ն. Տ.) 25 ՄԱՅԻՍ 1885 — 11 ՇԱՊԱՆ 1302

40 ՓԱՐԱ

ԳԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

Դրանուցման սոյզ մէկ անգամի համար 5 գուռուշ, 3 գուռուշ համար 2 գուռուշ է, աւելի անգամներու համար կարկուտիւն կը լայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ ամսական կամ որ և իցէ գրութիւն ուղղել՝

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ՝ Պալաթիա, Նորատունկիան խան։ Իսկ գրաւառներէն հետեւեալ հասցէին՝

(اردولك) خانده نورادونكيان افندينك اداره‌سنه

غزته‌سى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան	գահեկան	ադամի	200
»	Վեցամսեայ	»	» 400
»	Եռամսեայ	»	» 50
Դուռուռաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան			» 240
Դուռուռաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ			» 120
Օտար երկիրներ	Տարեկան	ֆրանք	56
» »	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած ձրագրեր ամիսու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։

Խմբագրութեան ղրկուած ձեռագրեր չեն դարձուիր։

Ծանուցմունք կընդունուին ԻՍԴԷՐՆ ԷՖԷՆԴԻ գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ 11 ՄԱՅԻՍ

ՎԻՔԴՈՐ ՀԻՒԿՕ

Տան և ինքներորդ դարու մեծագոյն դէմքերէն մին անհետացաւ։ Ո՛չ եւս է Վիքդոր Հիւկօ։ Մայիս 10/22ին, ուրբաթ օր երեկոյեան դէմ, 83 տարեկան հասակին մէջ, Վիքդոր Հիւկօ կնքեց իւր գոյութեան վաղանցիկ մասրն, և մտաւ անմահութեան մէջ։ Ժամանակէ մ'ի վեր դադրած էր գրելէ։ Օրը մէկ երկու ժամ կը զբաղէր կարգի դնելու և սրբագրելու իւր անտիպ գրուածները և նախկին հրատարակութիւններ։ Չէր երեւար հանրային վայրեր, յոյժ ակարացած լինելով, և ընդհանրապէս կը դուշակուէր թէ այլ եւս շատ չպիտի ապրէր, այնպէս որ իւր մահուան լուրը զարմանք չի պատճառեր։

Վիքդոր Հիւկոյի մանրամասն կենսագրութիւնը, —թուականներով, թբուանշաններով և իւր ամբողջ մատենագրութեանց բացատրական ցուցակով, — յետոյ պիտի հրատարակենք։ Այսօր հակիրճ ակնարկ մը կը նետենք դարուս մեծ հանճարին գլխաւոր հանգամանաց և թողած տպաւորութեանց վրայ, իբրեւ մատենագիր և իբրեւ հրապարակային մարդ։

Վիքդոր Հիւկոյի հանճարին յատկանիշն էր իւր տիեզերականութիւն։ Տիեզերական եղաւ իւր մշակած ճիւղերով։ Իւր համբաւոյ տիեզերականութիւնը մասամբ պարտական էր ֆրանսական լեզուին, զոր ուրիշ հանճարներ իրմէ առաջ տիեզերական դարձուցած են։ Բայց կորովն հանճարին որով հաւասար յաջողութեամբ մշակեց գրականութեան ամեն ճիւղերը՝ գերի վերոյ էր քան զոր ինչ տեսաւ այս դարս։ Եղաւ պատմագիր։ Եղաւ բանաստեղծ։ Եղաւ թատերգակ։ Եղաւ վիպասան, և եղաւ քաղաքական բեմբասաց։

Իբրեւ մարդ, անհուն վեհանձնութեամբ ու մարդասիրութեամբ լի էր իւր սիրտ, և անսահման ազատականութեան մը գրոշմը կը կրէր իւր միտք։ Անկրօն չէր։ Գաղափարային կրօնի մը հաւատացող էր։ ո՛չ կաթոլիկ, ո՛չ բողոքական էր ֆիրաւ, բայց ատուածապաշտ էր։ Ընկերային թշուառութիւնք խորապէս խոցած էին իւր ազնիւ սիրտ, և բաղում հոգոր էջեր թելադրեցին իրեն։ Իւր մեծագոյն վէպ ժամանակիս այս հրատապ խնդրոյն միայն նուիրեալ է։ Եւ առաւել ևս յոյժ տալու համար ընկերային բարենորոգման գատին, բաւ չհամարելով իւր ազդու գրիչ, իւր քաղաքական կենաց մէջ ևս Ընկերվարական մ'եղաւ, բառին լաւագոյն իմաստով։ Բունապետութիւնը—կղերին մէջ, քաղաքական կարգին մէջ, գրականութեան մէջ, ամենուրեք և ամեն բանի մէջ — իւր հարուածոց գլխաւոր նշանակէտն ըրաւ։ Իւր կենաց մեծագոյն մասը մրրկալից եղաւ։ Իւր երիտասարդութեան մէջ փոթորիկ մ'անցուց գրական ասպարէզին վրայ, գերլխաւոր ջատագովն և առաջնորդն հանդիսանալով գրական վերանորոգման մը, որով ֆրանսական գրականութիւնը, դասական կարգ մը կապանքներէ ազատելով, նոր և առաւել ազատ ասպարէզի մը մէջ արձակեցաւ դարուս առաջին քառորդին մէջ։ Այս վերանորոգում ծանօթ է անխմաստանումն մը, Վիպականին։ Վիպականը, Դասականաց հակառակ, յունական և հռովմէական հնութեան և ժէ դարու ֆրանսական մատենագրութեան դրած գրական կանոնները փոփոխելով, նոր, աւելի բնական և հետեւապէս աւելի ճշմարիտ ուղղութիւն մը տուին գրականութեան։ Բայց դժուարին առաջին քայլն է միայն։ Վիպականներուն այնքան դժուարութեամբ բացած արահետէն անկէ ի վեր շատեր անցան։ Ֆրանսական գրականութեան նորագոյն երեւոյթն է զարգիս Իսկամ Բուպլը դպրոցն, որ յղացման ազատութիւնն և գոյներու բնականութիւնը վիպական դպրոցէն մի քանի ստիճան եւս յառաջ կը տանի։ Բայց եթէ առանց աղմուկի է որ այսօր կը տեսնենք գրական, քաղաքական և ընկերական մեծամեծ խնդրոց լուծումը, պէտք չէ կարծել թէ այնպէս էր դարուս առաջին քառորդին մէջ։ Վիքդոր Հիւկոյի հմբաւը շինուեցաւ այն առաջին գրական պայքարներուն մէջ։

Ամեն ինչ հսկայական է Վիքդոր Հիւկոյի մէջ։ Արտակարգ է գրականութեան ամեն ճիւղերուն մէջ։ Ո՛չ մէկ մատենագրի հետ կարելի է բաղդատութեան դնել զնա։ Իւր ֆրանսերէնն իսկ արտասովոր բան մ'ունի։ Այլ իւր ամեն յղացմանց մէջ, իւր անզուգական հանճարին ամեն արտայայտութեանց մէջ, իւր Բանաստեղծութեա՛մն է որ անկորնչելի պիտի մնայ Վիքդոր Հիւկօ։ Իմաստասէր, ընկերաբան, քաղաքական մարդ, վիպասան, թատերգակ, այս ամեն տիտղոսներ փոխն ի փոխ կրած է Վիքդոր Հիւկօ։ Բայց եթէ չենք սխալիր, դարուս այս եզական մարդն ապագայ դարերուն պիտի ներկայանայ իբրեւ Բանաստեղծ միայն։

Եւ ի՞նչ Բանաստեղծ։ — Իւր քերթուած աւելի սահուն է քան թէ արձակ։ Եւ ստուգիւ, իւր քերթուած չա՛տ աւելի հզօր է։ Այս ոսկեղէն չղթան զոր չափ և յանգ կ'անուանեն՝ տերեւի մը ծանրութեամբ չի կշռեր իւր լեզուին և իւր իմաստից վրայ։ Հատոր հատորի եռեւեռ լցուց քերթուածով, գրական, ընտանեկան (*), ամենաբարձր բնագաւառները։

Թէպէտեւ Սաթինիկի ծնողք բաւական առատութեամբ զաւակներ ունէին, բայց նոքա չէին կարող համապատասխանել Սաթինիկի փափաքանաց։ Երկու՝ փոքրիկ եղբայրները Գուրգէնի գիշերօթիկ կրթարանն էին և արձակուրդի միջոցին կրնային դալ։ Բոյր մը եւս կար, շատ պզտիկ, որ իւր խնամոց դխաւոր առարկայն էր։ Արդարեւ մեծ եղբայր մը ունէր, Տրդատը, որ չափաւոր կրթութիւն մը ստացած էր և բաւական ալ տրամիտ, բայց ՇՈՒՐԸ կը բուրէր։

Սաթինիկ իւր սէրը կեդրոնացուցած էր միւս եղբօրը վրայ, իրմէն երկու տարուց մեծ, բայց նա հեռու էր, շատ հեռու։ Բարիզ բժշկութիւն կ'ուսանէր և հազիւ կրնար վերադառնալ չորս տարիներէ վերջ։ Զ'որս տարի։ տասն եւ վեց տարեկան աղջիկ մը համար արդէն իւր կեանքի պատմութեան կէսն է։

Եւ սակայն Սաթինիկ չուտ կը մխիթարուէր։ Նա կ'զգար թէ իւր ճակատագիրը չէր երկար ատեն այդ մթնոլորտին մէջ ապրիլ։ մօտ չէր արդեօք վիճակի փոփոխութեան օրը։ Իրիկունները երբ կը վերջացնէր դաշնակը, կը խորասուզուէր վիպասանութեանց ընթերցման մէջ։ Շատ կը սիրէր—ինչպէս պէտք է սիրէ նուրբ, ազնիւ զգացում տածող ամէն ոք, — Օ. Ֆէյոյի վէպերը, կը կարդար զայն ու կ'երազէր։ Կը դպչէր ստէպ վէպը, ակամէ կը դնէր պահ մը Բերայի ժողովին, յետոյ կը դիտէր երկինքը, Պոլսոյ այն սիրուն երկինքն ուր ձմեռթէ դարուն երփներանգ ամպերն յաւէտ կը դեղծվին։ Կ'երազէր ու կը վերանար։ Որոշ աչքերովն կ'երեւակայէր երիտասարդ մը, մտաւիպար մը։ Կրթեցած այդ երիտասարդի բարին, կը մտնէր կեանքի մէջ և կ'ապրէր, կ'ապրէր որպէս կ'ախորժէր։ Ա՛հ, ինչպէս արդէն կը սիրէր ջերմիկ սիրով այն երիտասարդն որոյ դէմքի գծերը կը գծէր իւր երեւակայութեան մէջ, և որոյ հոգւոյն պատկերը կը դրօշէր իւր սրտին մէջ։

Դ.

Գիշեր մը, ընթրիքէ վերջ, Սաթինիկ այսպէս թախառուտ կը յանձէր հոգւոյն այս անոյշ կրկներեւոյթներու մէջ, երբ մայրն ու մօրաքոյրը ներս մտան և սկսան խօսակցիլ։ Մայրը իմացուց աղջիկը թէ հայրը կ'ուզէր զինքը ամուսնացնել և թէ միւս օրն իրեն աղջիկի տեսի պիտի դայն։

—Աղջի՛կս, այս գիշեր շատ մի՛ նստիր։ կանուխ պառկէ որ յոգնած չըլլաս, առաւօտուն լաւ հաղուզէ։ կարմիր շրջագգեստդ հագիր, արդուզարդդ խնամ տար, քեզ տեսնելու պիտի դան։

Սաթինիկ նեղացաւ, բայց չուզեց հարցնել թէ՝ ո՞վ է զինքը տեսնելու եկողը, զի անմիջապէս մտաբերեց թէ իր կողմէն այսպիսի հարցում մ'իւր ծնողաց զարմանք պիտի պատճառէր։ Անոնց դատարարները գիտէր, հեռեւարար ձայն չհանեց։

Յաջորդ օրը, նոյեմբերի վերջերը կիրակի մ'էր։ Կէս օրէն երկու ժամ յետոյ երկու կառք կանգ առին Սաթինիկի հօր, Հայրապետ էֆէնտիի տան դրան առաջ։ Զորս անձինք դուրս եկան։ Տրդատ և Հայրապետ էֆէնտի առաջնորդեցին նոցա ընդունելութեան մեծ սրահը։ Աւելորդ է խօսիլ տեսակցութեանց մասին։ Երբ հասաւ ներկայանալու վայրկեանն, կը դողդողային Սաթինիկի ձեռքերը մինչ ըստ սովորութեան կուսաց անուշին ջուրը։ Հաճոյից դողդղալ չէր, այլ զայրոյթի դող։ Ինչպէս յայտնի է իւր պարկեշտ աղջիկ ներելի չէր իրեն վեր առնուլ աչքերն և ակնարկ մը տալ նոա որ իւր ամուսինը պիտի լինէր։ Այո՛, ամէնքն ալ գիտէին թէ Սաթինիկ գոհար մ'է, պատուական գոհար մը, բայց կ'աղաչեմ, ո՛ր ժամանակէ ի վեր է որ գոհարներն ու ադամանդները ձայն ունին իրենց դնողը որոնելու համար։

Սակայն կ'ըսեն թէ՝ կինը իւր գլխոյն ամեն կողմը աչքեր ունի։ Հետեւապէս չենք զարմանար եթէ Սաթինիկ կարող եղաւ ուրանալ այն դէմքն որ կոչուած էր մատնիսելու իւր սիրան։ Յարդանաց, մեծարանաց գլխաւոր առարկայն էր նա զոր Բերովբէ էֆէնտի կամ արքունական «էֆէնտի» կը կոչէին։ միւս երեք ընկերները բաւական քաշուած էին։ Եւ ո՞ւշակի նաղելով կ'ուսէր էֆէնտին անուշը։ Այո՛, այդ մեծահատոր կոճղն, այդ խոշոր դէմքով, ռամիկ դիմագծերով, լայն ունգներով, մօտ քառասուն տարեկան անձն էր որ պիտի պահպանէր Սաթինիկ իւր սրտին վրայ։ Սաթինիկ զղջանք զգաց։ Նեղոց երկարեցաւ։ Տարակոյս չկար թէ Բերովբէ էֆէնտին իւր համակրանաց արժանի գտած էր Սաթինիկը։ Եթէ փոքրիկ կասկած եւս կար, այդ ալ փարատեցաւ երբ մեկնելու ժամանակ յայտարարեցին, խորհրդաւոր դէմքով մը, որ յառաջիկայ շաբթուան մէջ ընտանեօք եւս պիտի դային։ Այդ կը նշանակէր որ արդէն Բերովբէ էֆէնտի առած էր իւր հաւանութիւնը։

Ե.

Աւանդութիւն է որ երբ աչխարհ կուգա՝ք, իւրաքանչիւրն ի մէնջ պահապան հրեշտակ մը ունի իւր մօտ, որ կը հսկէ իւր վրայ—հաւանօրէն երբ միտքն ուրիշ բանով զբաղած չէ — ։ Թերեւս կարենանք ըսել թէ՝ այդ պահապան հրեշտակներն երբեմն մոռացկային կերպարանք կ'զգենուն և շատ անգամ կը ներկայանան մեր տուները հօրաքրոջ մը կամ մօրաքրոջ մը դիմագծերուն ներքեւ։ Արդեօք հօրաքոյր մը, մօրաքոյր մը պահապան հրեշտակներ չէ՞ն փոքր տղեկներու համար, երբ սոքա վրաստացեալ հօրմէ կամ մօրմէ, կ'երթան հանգչեցնել գլուխնին անոնց գոգին մէջ։ Թէպէտեւ Սաթինիկ երբեմն չէր հմարուուեր, սակայն որսի յուզումը ստէպ մոռցնել կուտայ տարիքի խորութիւնը։ Երբ մեկնեցան աղջիկ տեսի եղողներն, Սաթինիկ գնաց ուղղակի մօրաքրոջ սենեակն և առանց երկար ու բարակ նախարանների պարզապէս ըսաւ.

—Մօրաքոյր, քեզ բան մը ըսե՞մ, ես այդ մարդը չեմ ուզեր։ Թող պարապ տեղը նոր դալու նեղութիւնը յանձն չառնեն։

Շեմակն ըսելու համար մօրաքոյրն յանկարծակիի չեկաւ։ Աղջիկտեսի արարողութեան միջոցին լաւ դիտած էր որ Սաթինիկ տխուր էր։ մօրաքոյրը չէր կարծեր որ այդ տխրութիւնը լոկ պատահառոյ ամոթխածութեան մը նշանը լինի։ Հասկցած էր թէ Սաթինիկ չէր զգացած մեծ հրապոյր մը Բերովբէ էֆէնտիի տեսութենէն։ ինքնալ արդէն համոզուած էր թէ Բերովբէ էֆէնտի Սաթինիկի յարմար ամուսին մը չէր։ Բայց և այնպէս մօրաքոյրը պատ անձին համարեցաւ չսկսիլ համոզել Սաթինիկին ողբխօսքերով, որպէսզի հնազանդի իւր հօրը։ վերջը շատ աղէկ կ'ըլլար։

Ի՞նչ ըսենք, ի՞նչ դժբաղդ կ'ըլլար աչխարհս եթէ ամէն ոք ի մէնջ, խմբագիր, քարոզիչ թէ մօրաքոյր կամ հօրաքոյր, ով որ ալ լինին առանց ո՛եւէ դիւանագիտութեան իրենց համոզումն մէջտ ամենայն պարզութեամբ և անկեղծութեամբ յանկարծաթափ յայտնէին։ — Բարեբաղդաբար մեր բնածին զգացմունք իսկ կը դիմադրեն մեզ կատաղկլլ այս տխուր հարկին։ Բայց ի՞նչ որ ալ ը՛ըսէր Սաթինիկի մօրաքոյրը, Սաթինիկ «չեմ ուզերէն զատ ուրիշ պատասխան չունէր։

Մօրաքոյրն որ պէտք եղած յորդորները կարդացած լինելուն պատճառաւ իւր խրատ մի պարտականութիւնը կատարած կը համարէր, այլ ևս ապատրէն խօսեցաւ.

—Աղջի՛կ, հոգիս, հոգդ մի՛ ըներ։ Այս իրիկուն հօրդ կը խօսիմ, ուզածդ ըլլայ, թող քեզի պէս աննմանին էրիկ պակի։

(Շարունակելի)

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

—)(2)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼԸ

Ընտանեկան կենաց մէջ Սաթինիկի ծնողք հաւատարիմ աւանդապահներ էին արեւելեան սովորութեանց։ Զենք կարող ըսել թէ չունէին սէր իրենց զաւակաց համար, բայց մ'իթէ խոհեմութիւն էր դուրգուրալ անոց վրայ դգուանաք, սիրակամ հմարդրներով։ Զէ՛, այդ տունը չէր պարտէր մը ուր տղայք ուրախ դուարթ թըռչըտէին, ճռուոլդէին, գրօսնուին։ Այդ տունը գօրանոց մ'էր ուր կը տիրէր խիստ կարգապահութիւն։ Դէմքերն անժպիտ էին անդ։ Եւ սակայն Սաթինիկ անձկալարօտ էր ազատ օդոյ, սիրոյ և դգուանաց։

Եւ ի՞նչ խօսէին. այ՛նքան մեծ էր անջրպետն ի մէջ Սաթինիկի ստացած կրթութեան և իւր ծնողաց մտաւոր կազմակերպութեան։ Այդ ծնողք ոչինչ գիտէին։ իրենց համար տառապանաց մեծագոյնն էր այն դժնդակ հարկն յորում պարտաւորեալ էին արտասանել հայերէն մի քանի բառեր։ Սաթինիկի կարող չէր նաև հրաժանք մը որոնել իրենց ազգելուներու ընկերակցութեան մէջ։ Սաթինիկի ծնողաց «ալբի» գոհարները միւնոյն տիպարներն էին։ Թէ նոքա խօսէին Պարիզաբքի կամ իրենց գաւառի Առաջնորդի վերաբերեալ մի քանի խնդրոյ մասին, արդէն սաւառնած կը համարուէին մտքի ամենարարձր բնագաւառները։

Սաթինիկ իւր սէրը կեդրոնացուցած էր միւս եղբօրը վրայ, իրմէն երկու տարուց մեծ, բայց նա հեռու էր, շատ հեռու։ Բարիզ բժշկութիւն կ'ուսանէր և հազիւ կրնար վերադառնալ չորս տարիներէ վերջ։ Զ'որս տարի։ տասն եւ վեց տարեկան աղջիկ մը համար արդէն իւր կեանքի պատմութեան կէսն է։

Եւ սակայն Սաթինիկ չուտ կը մխիթարուէր։ Նա կ'զգար թէ իւր ճակատագիրը չէր երկար ատեն այդ մթնոլորտին մէջ ապրիլ։ մօտ չէ՞ր արդեօք վիճակի փոփոխութեան օրը։ Իրիկունները երբ կը վերջացնէր դաշնակը, կը խորասուզուէր վիպասանութեանց ընթերցման մէջ։ Շատ կը սիրէր—ինչպէս պէտք է սիրէ նուրբ, ազնիւ զգացում տածող ամէն ոք, — Օ. Ֆէյոյի վէպերը, կը կարդար զայն ու կ'երազէր։ Կը դպչէր ստէպ վէպը, ակամէ կը դնէր պահ մը Բերայի ժողովին, յետոյ կը դիտէր երկինքը, Պոլսոյ այն սիրուն երկինքն ուր ձմեռթէ դարուն երփներանգ ամպերն յաւէտ կը դեղծվին։ Կ'երազէր ու կը վերանար։ Որոշ աչքերովն կ'երեւակայէր երիտասարդ մը, մտաւիպար մը։ Կրթեցած այդ երիտասարդի բարին, կը մտնէր կեանքի մէջ և կ'ապրէր, կ'ապրէր որպէս կ'ախորժէր։ Ա՛հ, ինչպէս արդէն կը սիրէր ջերմիկ սիրով այն երիտասարդն որոյ դէմքի գծերը կը գծէր իւր երեւակայութեան մէջ, և որոյ հոգւոյն պատկերը կը դրօշէր իւր սրտին մէջ։

Դ.

Գիշեր մը, ընթրիքէ վերջ, Սաթինիկ այսպէս թախառուտ կը յանձէր հոգւոյն այս անոյշ կրկներեւոյթներու մէջ, երբ մայրն ու մօրաքոյրը ներս մտան և սկսան խօսակցիլ։ Մայրը իմացուց աղջիկը թէ հայրը կ'ուզէր զինքը ամուսնացնել և թէ միւս օրն իրեն աղջիկի տեսի պիտի դային։

—Աղջի՛կս, այս գիշեր շատ մի՛ նստիր։ կանուխ պառկէ որ յոգնած չըլլաս, առաւօտուն լաւ հաղուզէ։ կարմիր շրջագգեստդ հագիր, արդուզարդդ խնամ տար, քեզ տեսնելու պիտի դան։

Սաթինիկ նեղացաւ, բայց չուզեց հարցնել թէ՝ ո՞վ է զինքը տեսնելու եկողը, զի անմիջապէս մտաբերեց թէ իր կողմէն այսպիսի հարցում մ'իւր ծնողաց զարմանք պիտի պատճառէր։ Անոնց դատարարները գիտէր, հեռեւարար ձայն չհանեց։

Յաջորդ օրը, նոյեմբերի վերջերը կիրակի մ'էր։ Կէս օրէն երկու ժամ յետոյ երկու կառք կանգ առին Սաթինիկի հօր, Հայրապետ էֆէնտիի տան դրան առաջ։ Զորս անձինք դուրս եկան։ Տրդատ և Հայրապետ էֆէնտի առաջնորդեցին նոցա ընդունելութեան մեծ սրահը։ Աւելորդ է խօսիլ տեսակցութեանց մասին։ Երբ հասաւ ներկայանալու վայրկեանն, կը դողդողային Սաթինիկի ձեռքերը մինչ ըստ սովորութեան կուսաց անուշին ջուրը։ Հաճոյից դողդղալ չէր, այլ զայրոյթի դող։ Ինչպէս յայտնի է իւր պարկեշտ աղջիկ ներելի չէր իրեն վեր առնուլ աչքերն և ակնարկ մը տալ նոա որ իւր ամուսինը պիտի լինէր։ Այո՛, ամէնքն ալ գիտէին թէ Սաթինիկ գոհար մ'է, պատուական գոհար մը, բայց կ'աղաչեմ, ո՛ր ժամանակէ ի վեր է որ գոհարներն ու ադամանդները ձայն ունին իրենց դնողը որոնելու համար։

Սակայն կ'ըսեն թէ՝ կինը իւր գլխոյն ամեն կողմը աչքեր ունի։ հետեւապէս չենք զարմանար եթէ Սաթինիկ կարող եղաւ ուրանալ այն դէմքն որ կոչուած էր մատնիսելու իւր սրտան։ Յարդանաց, մեծարանաց գլխաւոր առարկայն էր նա զոր Բերովբէ էֆէնտի կամ արքունական «էֆէնտի» կը կոչէին։ միւս երեք ընկերները բաւական քաշուած էին։ Եւ ո՞ւշակի նաղելով կ'ուսէր էֆէնտին անուշը։ Այո՛, այդ մեծահատոր կոճղն, այդ խոշոր դէմքով, ռամիկ դիմագծերով, լայն ունգներով, մօտ քառասուն տարեկան անձն էր որ պիտի պահպանէր Սաթինիկ իւր սրտին վրայ։ Սաթինիկ զղջանք զգաց։ Նեղոց երկարեցաւ։ Տարակոյս չկար թէ Բերովբէ էֆէնտին իւր համակրանաց արժանի գտած էր Սաթինիկը։ Եթէ փոքրիկ կասկած եւս կար, այդ ալ փարատեցաւ երբ մեկնելու ժամանակ յայտարարեցին, խորհրդաւոր դէմքով մը, որ յառաջիկայ շաբթուան մէջ ընտանեօք եւս պիտի դային։ Այդ կը նշանակէր որ արդէն Բերովբէ էֆէնտի առած էր իւր հաւանութիւնը։

Ե.

Աւանդութիւն է որ երբ աչխարհ կուգա՝ք, իւրաքանչիւրն ի մէնջ պահապան հրեշտակ մը ունի իւր մօտ, որ կը հսկէ իւր վրայ—հաւանօրէն երբ միտքն ուրիշ բանով զբաղած չէ — ։ Թերեւս կարենանք ըսել թէ՝ այդ պահապան հրեշտակներն երբեմն մոռցկային կերպարանք կ'զգենուն և շատ անգամ կը ներկայանան մեր տուները հօրաքրոջ մը կամ մօրաքրոջ մը դիմագծերուն ներքեւ։ Արդեօք հօրաքոյր մը, մօրաքոյր մը պահապան հրեշտակներ չէ՞ն փոքր տղեկներու համար, երբ սոքա վրաստացեալ հօրմէ կամ մօրմէ, կ'երթան հանգչեցնել գլուխնին անոնց գոգին մէջ։ Թէպէտեւ Սաթինիկ երբեմն չէր հմարուուեր, սակայն որսի յուզումը ստէպ մոռցնել կուտայ տարիքի խորութիւնը։ Երբ մեկնեցան աղջիկ տեսի եկողներն, Սաթինիկ գնաց ուղղակի մօրաքրոջ սենեակն և առանց երկար ու բարակ նախարաններու պարզապէս ըսաւ.

—Մօրաքոյր, քեզ բան մը ըսե՞մ, ես այդ մարդը չեմ ուզեր։ Թող պարապ տեղը նոր դալու նեղութիւնը յանձն չառնեն։

Շեմակն ըսելու համար մօրաքոյրն յանկարծակիի չեկաւ։ Աղջիկտեսի արարողութեան միջոցին լաւ դիտած էր որ Սաթինիկ տխուր էր։ մօրաքոյրը չէր կարծեր որ այդ տխրութիւնը լոկ պատահառոյ ամոթխածութեան մը նշանը լինի։ Հասկցած էր թէ Սաթինիկ չէր զգացած մեծ հրապոյր մը Բերովբէ էֆէնտիի տեսութենէն։ ինքնալ արդէն համոզուած էր թէ Բերովբէ էֆէնտի Սաթինիկի յարմար ամուսին մը չէր։ Բայց և այնպէս մօրաքոյրը պարտ անձին համարեցաւ չսկսիլ համոզել Սաթինիկին ողբխօսքերով, որպէսզի հնազանդի իւր հօրը։ վերջը շատ աղէկ կ'ըլլար։

Ի՞նչ ըսենք, ի՞նչ դժբաղդ կ'ըլլար աչխարհս եթէ ամէն ոք ի մէնջ, խմբագիր, քարոզիչ թէ մօրաքոյր կամ հօրաքոյր, ով որ ալ լինին առանց ո՛եւէ դիւանագիտութեան իրենց համոզումն մէջտ ամենայն պարզութեամբ և անկեղծութեամբ յանկարծաթափ յայտնէին։ — Բարեբաղդաբար մեր բնածին զգացմունք իսկ կը դիմադրեն մեզ կատաղկլլ այս տխուր հարկին։ Բայց ի՞նչ որ ալ ը՛ըսէր Սաթինիկի մօրաքոյրը, Սաթինիկ «չեմ ուզերէն զատ ուրիշ պատասխան չունէր։

Մօրաքոյրն որ պէտք եղած յորդորները կարդացած լինելուն պատճառաւ իւր խրատ մի պարտականութիւնը կատարած կը համարէր, այլ ևս ապատրէն խօսեցաւ.

—Աղջի՛կ, հոգիս, հոգդ մի՛ ըներ։ Այս իրիկուն հօրդ կը խօսիմ, ուզածդ ըլլայ, թող քեզի պէս աննմանին էրիկ պակի։

(Շարունակելի)

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ռալ կը բերեն մեծագոյն փոփոխումները ժողովրդոց ճակատագրին մէջ։ Եղեռնային օրինաց ամբողջ, մինչև պատժոյն նուազում, ընկերային թշուառութեանց փոփոխմանհամար հեղղհեղ եղած անօրինութիւնը, գթութեան հաստատութեանց բազմացում, ժողովրդային իրաւանց ազատ հռչակում, բռնապետական դրութեանց սրկարացում, ազատ մտածութիւն, ազատ կեանք, բոլոր ասոնք գնահատելի բարիքներ են, զորս ի գոյ ածելու համար Վիւրդոր Հիւկոյի պէս Լեզուական մատենագրաց հրատարակութիւնք հզօրապէս նպաստած են։ Եթէ անցեալ դարուն քաղաքական և ընկերային մեծ յեղափոխութեան շարժառիթներէն մին Վոլդեռի պէս մատենագրի մը երևցած լինելն էր, անկարելի է ժխտել թէ նմանօրինակ ազդեցութիւն մ՚ալ ներկայ դարուս մէջ Վիւրդոր Հիւկո ի գործ դրբաւ։ Այս նկատումով ևս կըսենք թէ Վիւրդոր Հիւկոյի անունն անկորընչելի պիտի մնայ շատ դարեր, իբրև մեծագոյն Բանաստեղծն և մեծագոյն Մարդասէրն տան և ինքերբդ դարուն։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

«Արեւելք»ի և «Մասիսի բաժանորդներէն անոնցմէ որ կը ընակին այն դաւառներուը դրծակալ չունինք եւ որք՝ հակառակ քանիցս եղած ազդարարութեանց՝ տակաւին չեն վճարած բաժանորդագրութեանց հաշուէն իրենց ունեցած պարտքը, կը խնդրուի որ հաճին վճարել զայնս մինչեւ յառաջիկայ յուլիսի 1, եթէ կը փափաքին որ շարունակենք իրենց թերթերու առաքումն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐԻՆ

Պերլինյ Լէոբոլտ Թագաւորն ի Պերլին այցելութենէն օգուտ կը քաղէ Բոնկոյի նոր Պեռուութեան համար փոխարութիւն մը կնքելու չնչերը ընելով։

—Պոֆոռ Էֆէնտի մայիս 20ին վերոյիշեալ հրատարակիչ ի Գահիրէ։ Պ. Կլատստոնի եգիպտական աշխարհաքարութեան համար նոր անյաջողութիւն մը կը նկատուի այս։

—Տիգրան փաշա մայիս 20ին տեսակցեցաւ Պ. ոը Ֆրէսինէի հետ, Եգիպտոսի օտար մասերուն նկատմամբ հետեւելի ընթացքի վրայ համաձայնութեան մը գալու համար։

— Տոնկոլոյի թողման որոշումն ընդհանուր գժգոհութիւն կը յարուցանէ Պ. Կլատստոնի նախարարութեան դէմ։

— Սուաքինի ապագայ դրաման նկատմամբ Անգլիա որոշումը չառնու դեռ։ Ֆրէսինէտլոր և Բեշրէր Լայա կարծիք կը յայտնեն թէ Սուաքին պէտք է գրաւուի օսմ զորքերէ։ զի Թուրքիոյն պատ ուրիշ որ Տէրութիւն գրաւէ՝ ապագային համար չփոթութիւնք կրնան ծագիլ։

— Քանատայի մէջ ապստամբութիւնը վերջ դտաւ։

— Վիքդոր Հիւկո բնաւ չէր սպասեր թէ այս տարի պիտի մեռնէր։ Գեղեցիկ տան մը չինել կուտար Բարիզի լաւագոյն մէկ պղտոտային մէջ, և մոտիր էր երթալ ամառն անցունել իւր նախկին աքսորավայրին, Կէրնսէյ կղզոյն մէջ։ Հիւանդութեան միջոցին իւր այցելուաց մին էր նաև Ֆրէբէի հռչակաւոր եպիսկոպոսը։

— Անգլօ–ռուս բանակցութեանց երկարումն սկսած է հոգ պատճառել իրարէկ սկսողց մէջ։

— Անգլօ–ռուս բանակցութեանց երկարումն սկսած է հոգ պատճառել իրարէկ սկսողց մէջ։

— Ամիրա Ֆոնթ Սանտ Ամանդ Ֆոնթ Սանտ Ամանդ Ֆոնթ Սանտ Ամանդ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԳՈՐԾԱ

Ղալաթիա, 13 Մայիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնդոնի վրայ պանքայի	110 7/8
3 » » » (վճռական)	110 1/2
3 » Բարիզ » (պանքայի)	22 85
» » » (վճռական)	22 82 1/2

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 36
Անգլիական ոսկի	»	110 26
Բօլ. խրքերիալ	»	90 16
Գրմիդց	»	51 15
Ռուսլի թղթագրամ	»	9 04
» արծաթ	»	89 30
Ֆիորին	»	8 35
Մեջ. արծ. (տարբ.)	»	108 02
Վենցնոց	»	103
Հինգնոց	»	102 30
Մեթալիք	»	98 30
Պրինձ	»	—
Թղթագրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱ

Լոնտոն, 23 Մայիս, ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. ֆօնտոյիսկ	99
Օսմ. » Սերի Դ. բացուեցաւ	15 7/8
» » » գոցուեցաւ	15 7/8
» » » Ա.	32
» » » Բ.	18
» » » Գ.	15 7/8
Օթոման 1871	65 1/2
Փոխառութիւն 1877	77 1/2
Պանք Օթոման	11 1/8
Ռուսական փոխառ. 1873	93 1/2
Եգիպտական միացեալ (հունիսեան)	63 1/8
» առաձն. (դրիմլիէժիէ)	83 1/2
Տպրա Սանիէ	60 1/4
Տօմանիալ (փոխառ. Բօչիլա)	83 1/2
Հունգարական պարտութուղթ 4%...	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա, 23 Մայիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 20
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 23 Մայիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 10
» » 3 %	80 42 1/2
Օսմանեան քօնսոլիտ Սերի Դ. բացուեցաւ	16 07 1/2
» » » գոցուեցաւ	16 22 1/2
» » Սերի Բ.	18
» » Գ.	46 20
Օսմանեան երկաթուղի	42
» Բէյրութի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթոման	528 75
Գրեչի Լիոնէ	—
» Ֆոնսիէ	1345
Բաժնեւոմն Լիոնի	1242 50
Սուէզի ջրանցք	2072 50
Ռուսական 5 % 1877ի Բարձրացում	99
Իտալական Ռանթ	95 20
Եգիպտական միացեալ	318 75
Սպանիական (արտաքին)	58 3/4
Բրիտանիէ Թուրք	377 50
5% Հելլենական	342 50
Չեք Լոնտրայի վրայ	25 25

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի

ԱԽՈՒՌՅՈՒՑ, 18 ապրիլ

Ախալցխայի հայ ժողովուրդը 1834 հոկտեմբերի սկզբից մինչեւ այսօր վայելում է Գեր. Խորէն Ծ. Վ. Ստեփանէի յաջորդութիւնը (առաջնորդական փոխանորդութիւն) և վայելում էր նորա տեսչութիւնը։ Գործունեայ վարդապետին թեր և դէմ չատ և չատ գրուածքներ եղել են, բայց իմ նպատակը ո՛չ Նորին Սրբութեան գովելն է և ո՛չ պարսաւելը։ Ես կամենում եմ միայն Նորա Ախալցխայի մօտ վեց ամսուայ գործունէութեան կնիքը ցոյց տալ։ Խորէն Ծ. Վ. Ստեփանէն գլխաւորապէս երեք կողմից նայելը ոչ միայն հետաքրքրական է, հապա նաեւ կարող է օգտակար լինել։ Նա ներկայանում է մեզ Ախալցխայում իբրեւ յաջորդ, իբրեւ ուսումնարանների տեսուչ և իբրեւ խմբագիր-հրատարակիչ «Մանկավարժանոց» կրթական ամսագրին։

Հայր Խորէնի յաջորդութիւնը կարգի կանոնի բերեց Ախալցխայի հայ հոգեւորական դասին։ միւս յաջորդներն եւս թէեւ այդ մասին աշխատանք չէին խնայում, բայց հոգեւորականութիւնը, կարծես, այնքան իւր պաշտօնի մէջ չէր մտնում, այնպէս չէր վարում իւր սուրբ կոչումը, ինչպէս Հ. Մամբրէ Սանաս բեանի, մանաւանդ ներկայ յաջորդիս ժամանակ։ Նորին Գերապատուութեան քահանաներին տուած անդադար յորդորները, քաջալերութիւնները, հարկը ստիպած ժամանակ՝ պատիժները, շրջաբերականը, մինչեւ անգամ կատարեալ ուսում չստացած քահանայների մէջ կենդանութիւն և եռանդ են առաջ բերում։ իսկ եկեղեցու բեմից Նորա կենդանի, կենսական քարոզները ժողովրդի հոգւոյ թելերին խփելը կարելի է եզրակացնել արցունքներից, հեկեկանքներից, երբ, Հ. Խորէնը քարոզելով խօսում է քրիստոնէութեան վերայ։ Նորա կատարած եկեղեցական հանդէսները, թէեւ մինչեւ այսօր այդ մասին մեր ոչ մի պարբերական թերթերի մէջ խօսուած չէ, հիացնում են և՛ այլոն տեղական Հայերիս, հապա նաեւ օտար ազգերին։ լաւ եմ յիշում ջրօրհնէքի հանդէսը, երբ Յորդանանում խորհուրդը վերջանալն ետքը՝ Ռուսաց զօրքին տուած քարոզի ժամանակ նոցա ատրճանաւորները, սպաները, զօրքը ապչած նայում էին և լսում Գեր. Հօր ռուսերէն խօսած Ծննդեան քարոզը։ Թողնում եմ ասել, որ այդ հանդէսը այնքան հիաքանչ էր, որ քաղաքիս ծերերը ասում էին այն օրը։ «Տաճա տիր ասր ադպէս միրտութիւն չէինք տեսեր»։ Մեծ պահոց առաջ ուրբաթ օրուայ տուած քարոզը ունկնդիրների աչքերից արցունք հոսեցուց։ այնքան ազդու, այնքան ուղղորուած և այնքան կենդանի խօսեցաւ Հայր Խորէնը, որ ժողովուրդը տեսնում էր մարդկային ազգի ուղղութեան համար զոհ եղած Աստուածորդւոյն դագաղի մէջ։ Յարութեան կիւրակէն, երբ բեմից պատարագչի ղեկեստով ժողովրդին «Քրիստոս յարեաւ» ասաց Հ. Խորէնը, ծեր թէ երիտասարդ, այր թէ կին, հոգեւորական թէ աշխարհական մտքերում «օրհնեալ է յարութիւն Քրիստոսի» ասելուց յետոյ ամենայն ուշադրութեամբ և ակնածութեամբ, լռութեամբ և սրտի տրոփով սպասում էին լսել չարունակութիւնը։ ժողովուրդ, լսեց քարոզը բացի մի քանի սառնասիրտ հարուածներից, որոնց սրտին թէեւ մտնելու էր արդարութեան և ճշմարտութեան ձայնը, բայց ներս մտնել վախենում էր, որովհետեւ իւր տեղը մտնելն է բռնել։ ։ ։ Նորա տուած քարոզները այնքան աղդեցութիւն ունեցան ժողովրդի վերայ, որ նա ճանաչելով իւր օգտին անձնուէր աշխատող անձին, Զատիկ երկուշաբթին հարուածներով խրատեց վարդապետի մի քանի հակառակ խօսողներին։ Գեր. Հայր Խորէնի եկեղեցական արարողութեանց մէջ կարգ կանոն պահելուն համար առաջ եմ բերում մի նամակից հետեւեալ կտորը։ «Մի քանիմաց պարսն Թիֆլիսից անց կենալիս մտել է Ախալցխայի եկեղեցին և սասիկ մի-իր-թարուած գռբս է եկել։ Ահա նորա խօսկան խօսքերը։ «Ես մինչեւ՝ ցայժմ չէի հաւատում թէ մեր հոգեւորականների ներկայ մտաւոր և բարոյական զարգացման միջոցին նորանցից մի բան կարելի լինէր յուսալ, բայց այժմ ես համոզուած եմ որ հոգեւորականութիւնը իր կոչման բարձրութեան վերայ կ'լինի, եթէ Հ. Խորէնի նման հոգեւորականների թիւը բազմանայ մեզանում»։ Պարզ է, որ քաղաքիս հոգեւորականներից իրենց հին պ-ուպ-ոլը չալել ուզողները անբաւական են վարդապետից, բայց նոքա չունեն այնպիսի հիմք որով կարողանան իրենց անարդար վարմունքը ծածկել։

Հայր Խորէնի տեսչութեան ուղղութիւնը չատ աւելի նպատակայարմար էր, քան առաջուայ եղած տեսչութիւնները։ Նա բոլորովին ձգտում էր երեխաներից մարդիկ պատրաստել, որոնք աշխատութեան, ճշմարտութեան, արդարասիրութեան դրօշակների տակ ունենային միեւնոյն ժամանակ աղդութեան սէրը։ միւս տեսուչներն եւս այդ ձգտումն ունեցել են անպատճառ, բայց դորա դիմելը չէր երեւում։ Առաջ աւելի ուշադրութիւն էր դարձվում երեխայի գըլուխը աւելի տեղեկութիւններով լեցնելուն, քան թէ տեղեկութիւնների նպատակին, երեխաների բարոյականութեան, մարդավարի վարուելուն, քաղաքավարութեան և այլն, այն ինչ Հ. Խորէնը գլխաւոր ուշադրութիւն դարձնում էր վերջինի վերայ, առանց առաջինն եւս բարձի թողն անելու։ Մանկավարժական ժողովների մէջ Հ. Խորէնը անդադար կրկնում էր ուսուցիչներին. «Թող փոքրիկ վարժեանները (երեխաները) մի քիչ պակաս տեղեկութիւն ունենան առարկաներից, բայց միայն մարդավայել հանգամութեամբ, քաղաքավարութեամբ վարուել դիտնան»։ Տեսչութեան պաշտօնը ընդունելուց մի քանի օր յետոյ աշակերտների և աշակերտուհիների թաղերի բաժնուած կարգով տուն գնալը զարմացուց ոչ միայն ժողովրդին, այլ նաեւ ուսուցիչներին։ Թոկից (չուան) փախած փոքրիկ վարժեանների դասերից վերջը տուն գնալու ժամանակ առաջուայ աղաղակները և 15–20 օրուայ ընթացքում զոյդ զոյդ լուռութեամբ գնալու փոփոխութիւնը յիրաւի հիանալի էր։ աւելի մեծերական երեւոյթ էր եւ աչքի խփող տեսարան, երբ թէ տղաները և թէ օրիորդները ունեցան իրենց համազգեստները։ Թողնելով դասարանների թէ օդի եւ թէ առաջարակ ամենայն մարդասիրութիւնների, աշակերտական գեղեցկաների կարգապահութեան, երեխաներին քաջալերելու համար սահմանած զանազան միջոցների վերայ խօսելու, ես կամենում եմ ուշադրութիւն դարձնել մի ուրիշ կէտի վերայ։

1834 Հոկտեմբերին Տփխիսի նահանգի թեմական վերատեսուչ Պ. Տատաքի սյցելելով տեղական Ռուսաց քաղաքին ուսումնարանը, իրեն իրաւունք համարեց առանց իմաց տալու Տեսուչ Խորէն Ծ. Վ. Ստեփանէին, մտնել հայկական դպրոցները։ Ահ, կայծակ դարձաւ այդ բոլորին Հ. Խորէնը թէ չանթ, չգիտեմ, միայն այն եմ յիշում, որ Պ. Տատաքի տիպարեցաւ ներողութիւն խնդրել Հ. Խորէնից իւր սխալ քայլին համար, որ առանց իրաւունքի էր ներս մտել դպրոց։ Հեռաւորքիր էր դոցա խօսակցութեան այն կտորը, երբ Հ. Խորէնը կացուց Պ. Տատաքուն։ — Դուք ի՞նչ իրաւունքով, առանց իմաց տալու, մտնում էք դպրոց։ — Տէրութեան հրամատած օրէնքը ինձ իրաւունք է տալիս։ ես մտնում եմ դպրոց իբրեւ թեմական վերատեսուչ։ — Դուք կարդ կը լինէիք այդպէս վարուիլ եթէ հայկական դպրոցների տէրութեան հաստատած օրէնքը ընդունուած լինէր հայերից, բայց քանի որ դեռ օրէնքները ընդունուած չեն, ես ձեզ կ'ընդունիմ միայն իբրեւ հասարակ հիւր, այլ ոչ թէ պաշտօնական անձն։ դեռ այդ մի կողմը թողած, գոնէ քաղաքավարութիւնը պահանջում էր իմաց տալ Տեսչին, թէ ուզում էք մտնել դպրոց։—Այդ խօսակցութիւնից յետոյ Պ. Տատաքի եւ տեղիս քաղաքային ուսումնարանի տեսուչ Պ. Կոբաքէ ներողութիւն խնդրելուց զլխի, նորից խնդրեցին դասարան մտնելու համար։ Հայր Խորէնը «հրամմեցէք» ասելով մտան դասարան, ուր ընդհանուր պատմութեան դաս էր։ Հիւր Պարոնները ամենեակ լինելով հայկական լեզուին, խնդրեցին Հ. Խորէնին, որ եթէ կարելի է աշակերտը Ռուսաց լեզուով պատմէ՝ իրենց եւս հասկանելի լինելու համար։ Վերջապէս երկու պարոնները, որ դպրոց դալու ժամանակ դուցէ իրենք իրենց ասում էին, թէ հայ մարդ ապեա մը ի՞նչ է, կարելի է ռուսերէն եւս չգիտէ, նորան հեշտ է երկիւղի եւ դողի մէջ դնել, բոլորովին այլ վարդապետ տեսան եւ վերադարձան։ Ռուսուցչական խմբի ամէն շաբաթուայ մանկավարժական ժողովները մի մի դաս կարելի էր համարել։ Հ. Խորէնը միշտ դիտողութիւն յայտնելով ուսուցիչներից, կամենում էր նոցա ուսուցչութեան դաղափարական կէտին հասցնել։ նա ուզում էր որ հայ ուսուցիչը հայ ազգի եւ Աստուածոց մէջ միջնորդ լինի, բայց դեռ որտեղ։ դրան հասանելու համար ժողովրդի ասածով «տահա չատ հաց ու պանիր կայ» Այնու ամենայնիւ Հ. Խորէնը այդ եւս դիտնալով չէր յուսահատվում նոցա քաջալերելուց։ Վերջին ժամանակները իւրաքանչիւր նիստին մի ուսուցիչ իւր դասախօսած առարկայից փոքրիկ դաս էր կարդում և դպրոցական կարեւոր հարցերի մասին խօսելը վերջանալուց յետոյ՝ քննվում էր փոքրիկ դասը։ առաւելութիւնը դնահատվում էր, պակասը նկատվում։ Բայց դրժբաղդաբար այն կարեւոր դասերին, մանկավարժական ժողովներին, դպրոցի գոյութեան, մարտի 6ի դէպքը անորոշ ժամանակով վերջ դրեց։ Հա՛, սիրելի ընթերցող, սիրտդ տակն ու վերայ եղաւ, դողդողո՞ւմ է, մի երկնչիր, այդ վաղուց լսել ես, որովհետեւ կարդացած կ'լինիս Կովկասի Հայ ուսումնարանների փակուելը։ Ախալցխայի Կարապետեան-արական եւ Եղիսաբէթեան-իգական հոգեւոր դպրոցները մարտի 6ին փակուեցան։ Տեղական դատաստանը դրպրոցները փակելու համար ստանալով, դիմեց վարդապետի եւ ահա այն կրակոտ վարդապետը արտասուալից աչքերով գլխակոր դալիս է իւր սիրած, պաշտած, Նոր տնկած պարտէզը քանդելու, դալիս է երեխաներին ասելու, թէ գացէք տուն։ բայց ի՞նչ կարող էր անել։ ։ ։

Եկ, ազնիւ ընթերցող, եթէ սիրտդ բռնում է, եկ մի քանի րոպէ մտնենք Եղիսաբէթեան դպրոցի դահլիճը, այն դահլիճը, ուր մի ժամանակ հայ ժողովուրդը Կարինից Ախալցխայ բերող Կարապետ Արքեպիսկոպոսն էր ապրում, որը երբէք մտքից չէր անցնում թէ իւր յաջորդարանը մի օր դպրոց փոխուելով եւ լուսաւորութեան դերեզման պիտի դառնար, որ մի օր հարկադրուած երեխաներին պիտի ասէին։ Գացէք տուն, ուսում չսովորելու համար։ ։ ։ Տեսնո՞ւմ ես, ազնիւ ընթերցող։ ահա դահլիճի մէջ 4-500 օրիորդներ եւ համարեա նոյն չափ ժողովուրդ կանգնել են, չե՞ս նկատում իրարու դերեզմանի չուրջ կանգնողների, բոլորի դէմքը դեղնած, չե՞ս լսում նոցա հեկեկանքը։ «Տէրութեան հրամանով դպրոցները փակվում են, օրիորդներ, գնացէք տուն, Աստուած ողորմած է»։ Ա՜խ, աւա՜ղ, ։ ։ ։ 500 օրիորդ իրենց ծընողները թաղելու եւ նոյնչափ հայրեր իրենց ծաղկահասակ օրիորդները սեւ հողին տալու տխուր հանդէս եթէ կուզես, մնա՛ր դահլիճ, եթէ սիրտդ կը բռնէ, նայէ իմացիր եղբօրդ եւ քրոջդ վիճակը։ Վարդապետը, ուսուցչական խմբի հետ միասին, պատերազմի դաշտում քաջութեամբ ընկնողներին էր նմանում, միայն այն տարբերութեամբ որ աչքերից սպիտակ տիւն էր հոսում, ուսուցչական խումբը իւր տեսչով, հոգեպարձուներ արտասվում էին։ ։ ։ Ուրիշ երկիրներում ծնողներին պատժում են երեխաներին դպրոց չտալուն համար, իսկ մեզանում երեխաներին տուն են ուղարկում, որպէս զի իրենց լեզուն, կրօնը եւ պատմութիւնը չսովորին։ Հայ ազգ, Հայ Խորէնի տեսչութիւնը, իսկ նորա յաջորդութիւնը չարունակվում է։ ժողովուրդը լաւ ճանաչելով իւր գործունեայ վարդապետին, Զատիկ օրը այս խօսքերն էր ասում նորան։ «Մենք ձեր բարոյներով եւ բարեկարգութեամբ ճշմարտապէս ճանաչեցինք մեր Աստուծուն անհնար է Ձեզ բաց թողնելը։» Իսկ մի ոմանք, բանեցնելով քաղաքացի ժողովրդի կողմից իւր պատրաստած երկու նկար մատոյց Հ. Խորէնին, որոց երկուսի գլուխը Խ. Ծ. Վ. Ս. տառերը կային, իսկ, մէկի տակը «ՊԱՇՏՊԱՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ» միւսի տակը «ԱԼՊԻՍԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» ասեղնագործ բառերը։

Մեր համառօտ գրուածքը վերջացնելու համար մնում է խօսել Գեր. վարդապետի խմբագրութեամբ հրատարակուած «Մանկավարժանոց»ի վերայ։ Աւելորդ չէ յիշելը, որ Եւրոպայում իւրաքանչիւր պարամունքի մարդ ունի իւր լրագիրը, իւրաքանչիւրը հետեւում է իւր ընտրած ճիւղի յառաջդիմութեան նոր քայլերին։ Ուրեմն քանի որ լրագրութեան հետեւող կայ, զարմանալի չէ որ պարբերական թերթերը աւելանում են։ Մեր մէջ վերջին ժամանակներս մի երկու ամսագրերի դադարիլը դժբաղդաբար տխուր ապաւորութիւն թողեց մերվերայ, մանաւանդ որ դադարելիս՝—Վարժարանը—ապագայ սերունդ պատրաստող մշակներին էր վերաբերվում։ Հայ ուսուցիչներ, իւրաքանչիւր թերթի կամ ամսագրի վերջին յայտարարութիւնը, որով խմբագիրը յայտնում է թէ այսքան վճռով պատճառով ստիպուած ենք թերթը դադարեցնել, մի մի տխուր տապանագրեր են ձեղանից իւրաքանչիւրին։ Հայ մանուկների ապագայ բաղդը ձեռներդ առած արդեօք սրտ և խղճի խոսք չէ՞ք դգում, երբ կարդում էք որեւիցէ հայ լրագրի դամբանականը։ չաւելացնել թերթերի թիւը՝ նշանակում է եղած յառաջդիմութեան մէջ մնալ, իսկ պակասեցնել—դա յետադիմութեան նշան է։ Դառնալով «Մանկավարժանոց»ին, որը գրելաւորապէս ուսուցիչների համար է, թէեւ այդ պաշտօնից դուրս եղած մարդիկ եւս ամենայն հետաքրքրութեամբ կարող են կարդալ, պէտք է դատելով ասել, որ խմբագրութիւնը ամենայն զգոյշութիւն դործ է դնում։ Սիրելի ընթերցող, մի քանի բոպէ քեզ «Մանկավարժանոց»ի խմբագիր համարէ։ երեւակայէ որ «Մանկավարժանոց»ի բոլոր յօդուածները, չատ քիչ բացառութեամբ, դու ես պատրաստում, դու ես ուղարկում տպարան, դու ես ուղարկում դրաքնիչին, տպարանի բոլոր ծախսն ես, տարեկան մօտ 600 բուպլի, դու ես տալիս, դու ես ուղարկում ամենքին։ Եւ ինչո՞ւ ես այդ բոլորը անում, Նորա համար, որ 30 բաժանորդ ունենալով 90 ռուբլի պող ստանաս (Մանկ. տարեկանը 3 ռուբլի է) իսկ քեզանից պետս անես 500 ռուբլի։ Հայ ուսուցիչների տառնութեան համար մէջ ենք բերում «Մանկավարժանոց»ի 1834 թիւ նոյեմբեր և դեկտեմբեր համարի կողին տըպած հետեւեալ կտորը։ «Մենք չատ հրաւիրեցինք հայ ուսուցիչներին «Մանկավարժանոցին աջակցելու, բայց դրեթէ ոչ ոք չլսեց մեր հրաւէրը։ Ուրեմն եթէ եկող տարի նոյն 30 բաժանորդ կունենանք, թող հայ ուսուցիչներին իրանց խղճի խայթը չարչարէ թէ չեն կամենում ամենեւին իրանց գլխաւոր պարտքերից մին հանանալ եւ կատարել, եւ թէ մի անձնուէր գործօնը աւելի կարողանում է կատարել քան բազմաթիւ հայ ուսուցիչներն։ Սա մեզ համար անտանելի ցաւ եւ վիշտ է, բայց ճըշմարտութիւն է»։

ԴՈՒՄ-ԳԱԲՐԻԻ ՀԱՆՔԻ ԵՒ ՑՈՑՆԵՐ

Դում-Գաբրի հայ և յոյն բնակիչք, որք ի վաղուց հետէ միմեանց հետ եղբայրական սիրով կը վարուին, փոփոքելով մէկ կողմէն իրենց Յաղին վարժարանց օգնութեան ձեռք կառկառել, և միւս կողմէն՝ ըստ կարելւոյն, օտարաց զանազան անուններով անդ հաստատեալ դպրոցաց պատուար լինել, ձեռնարկեցին ներկայ տարւոյ Յունվար Ին կեդրոն տեղ մը՝ Դում-Գաբրու Մուհիսէ խանուն թաղ էօրտէքլի-Պագալ անուն փողոցի թիւ 10 խանութը վարձել, զոր յոյժ մաքուր կարասեօք զարդարելով, սկսան «Ընթերցարան Հայ և Յոյն հասարակութեան» անուամբ բանեցնել, որոյ զուտ հասոյթն երկու հասարակութեանց դպրոցաց կը վերաբերի։

Մեզ տրուած ծանօթութեանց նայելով, յիշեալ Ընթերցարանը հաստատող Պատ. Յանձնաժողովոյ ջանքերն ըստ արժանւոյն պսակուեցան, ըստ ուրում կանոնաւորապէս Հայ, Յոյն և Թուրք լեզուաւ լրագիր ունենալով, տեղւոյն ընակիչները նախապատիւ կը համարին հոն երթալ և ժամանակ անցնել, քան թէ օտարաց օգտին հատէն սօնրա թէնդիլ դագալ իտիլմէյեցէկինատէն թարպա օլան թիւճճարը վագթը մէգիւրատէն էվիլ Էվգաֆը Հիւմայուն մէճլիսի իտարէսինէ կէլմէրի իլան օլունուր։

13 Մարիս 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՊ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐ

Ասատրիի շահանէեէ հուլալ իտեճք չէՏրը բէմէզանտա վիրիլմէք իւզրէ լիւզումր օլուպ միւպայեա օլունաճագ օլան օն իլի պին գըյէեի ճէտիտ թապէ քաչար բէյ-էրի իլէ երկիրմի պին գըյէ Թրիւեա զէյթունունատան բէյ-էրին պէհէր գըյէեի ճէտիտի պէշ պուլուգ զրուշա վէ զէյթունին եէթմիշ փարայա թալիպի էօտէսինէ օլուպ մայիսի ըումինին օն ալթընճը չարշէնպէհ կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինատէն վէ օն եէտինճի բէնչէնպէհ կիւնի տախի թէքարրիւր իտէն ֆիրմա՝տան եւուղատ պէշ թէնդիլի դապուլ իտիլէճէկինատէն իմայա թալիպ օլանլարին լէվազիմաթը ուսմամիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

11 Մայիս 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Օն ալթը պին չէքիտէն եիրմի պին պէշ եիւզ չէքիյէ գատար կիւրէն վէ մէջէ գարբզրդ օլմագ իւզրէ միւպայա իտիլէճէք օլան համայպէն միւնգատա բուսուլարնատա մուհարբեր չերայիթի վէճհ իլէ պէհէր չէքիսի օն տէօրմի զրուշա թալիպի էօտէսինէ օլուսուդուսատան, իչպու մայիսին օն ալթընճը բէնչէնպէհ կիւնիւ սատթ օնա գատար հէր գաչ վուրա, վէ ճումատա իրթէսի կիւնիւ քէշգալք սատթ օնա գատար եիւզատ պէշի թէնդիլ իտիլիր իսէ գապուլ օլունուպ անտէն սօնրա թէնդիլ գապուլ իտիլմէյէճէկինատէն թալիպ օլան թիւճճարը վագթը մէգիւրատէն էվիլ Էվգաֆը Հիւմայուն մէճլիսի իտարէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

13 Մարիս 1301

1—3

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ իտարէսի մանիւլաթ չիւպէսինատ պէհէր կիւն միւզայէտէլերի իճրա օլունմագտա օլան ամթիզլիքը մանիւլաթին մուայէն օլան և հաֆթա միւտթը իլանլարատան Յունի հաֆթասը օլան իլկու 1301 սէնէսի մայրսընին Յունի բազար իրթէսի կիւնիւնատէն իթիբարէն պէր հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարին գըյմէթի մուխամմէնէսինին էօշրինէ միւսաւի թէէմին ադչէսիյէ պէրապէտ իտարէլ մէզքուրէնէ միւրաճաաթիթիմէլերի լազիպ կէլիպ, պէտէր մուռաճէլէյէ մանհուսպէն սուրէթի վէ սէրիի դապուլ օլունմայաճաը ճճի տէփա օլարագ իլան օլունուր։

։ ։ 1 վէ 3 ։ ։ 20000 (1) ։— Գալաթատա Եօճբզատէ մանհալլէսինատ մէքթէպ սօգաղընատա քեմթիլ Մէհմէտ էֆ. վագֆրնատան թէրպիէն 120 դրամ ամիր վէ 90 մէթրօ արսատա 4 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գուլյա վէ 11 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ալաշագ պէր պապ մէնգիլ։

։ ։ 94 ։ ։ 1250։—Շահզատէ պաղչնատա Ճամճը Ալի մահալլէսինատ Էվզնէճիլէր ճատատէսինատ Էվգաֆ կէտիկեաթընատան կէտիկի վէ Ճամճը Ալի էֆ. վագֆրնատան միւլքի օլմագ իւզրէ պէրմուճիլի խարիթա 10 դիրա 17 բարմագ պէր գրթա ապաճը տիւքքեանը արսաընընն միւլք մա կէտիկի նըսֆը հիսէսի։

։ ։ 10 ։ ։ 1167 ։— Զարչուի քէպիրտէ Քէպէճիլէր խանընատա ալթ դաթատա Բիւսթէմ բաչա վագֆրնատան թէրպիէն 38 մէթրօ արսատա չէհրի 40 դրչ. քիրալը քեարկիր պէր պապ օտանընն 6 հիսէսէն պէր հիսէսի։

։ ։ 2 վէ 326 ։ ։ 20000։—Գալաթատա Սուլթան Պայազիտ մահալլէսինատ Թօփճուլար ճատատէսիյէ Քէսմիրճիւ սօգաղընատա Էվգաֆ կէտիքեաթընատան կէտէկի վէ քեաթիպ Մէհմէտ էֆ. վագֆրնատան միւլքի օլմագ իւզրէ թէրպիէն 40 մէթրօ արսատա Քէվզինատ 3 օտա վէ պէր դույուլը միւշթէմիլ քեարկիր վէ չէհրի 500 դրչ. քիրալը մուդատտէտա քէսմիրճիւ վէ էլէէիմ պէր էֆզաճը տիւքքեանընընն բուպ հիսէսի։

։ ։ 30 32 ։ ։ 4373։— Պաղչէ գաբուսընատա Հօճա բաչա մահալլէսինատ Հաճա բաչա ճատատէսինատ Հարթմէյն կէտիքեաթընատան թէրպիէն 38 մէթրօ արսատա Քէվզինատ 2 օտայը միւշթէմիլ չէհրի 180 դրչ. քիրալը քեարկիր 2 պապ դասասպ մի պէր պապ մանավ տիւքքեանիրընընն 120 սէհիմ իթիպարը իլէ 26 սէհիմի վէ պէր սէհիմին բուպը հիսէսի։

։ ։ 20 ։ ։ 1000—Զարչուի քէպիրտէ Պէթբազարը ճատատէսինատ Հարթմէյն կէտիքեաթընատան կէտիկի վէ Հաճի Մուհէտտին վագֆրնատան միւլքի օլմագ իւզրէ թէրպիէն 11 մէթրօ արսատա չէհրի 20 դրչ. քիրալը քեարկիր պէր պապ ատաճը տիւքքեանընընն նըսֆը հիսէսի։

։ ։ 49 ։ ։ 10000 ։—Գալաթատա Ճամիի ճէտիտ մահալլէսինատ Մահմուտպէյ ճատատէսինատ Բիյալի բաչա վագֆրնատան թէրպիէն 10 մէթրօ արսատա Քէվզինատ պէր օտայը միւշթէմիլ վէ չէհրի 200 դրչ. քիրալա միւթէհմամիլ պէր պապ մաղազանընն սիւլիւս հիսէսի։

։ ։ 73 ։ ։ 200 ։ — Իւսկիւտարատա Քէֆճէ ատէտ մահալլէսինատ Թօբթաչը ճատատէսինատ Էվգաֆ կէտիքեաթընատան թէրպիէն 23 մէթրօ արսատա չէհրի 40 դրչ. քիրալը քեարկիր պէր պապ պէրպէր տիւքքեանընընն նըսֆի հիսէսի։

։ ։ 48 ։ ։ 8750 ։— Պէշիքթաչատա Գաբատան Իսրահիմ բաչա մահալլէսինատ Տօնմա Պաղչէ ճատատէսինատ Էվգաֆի կէտիքեաթընատան թէրպիէն 40 մէթրօ արսատա Քէվզինատ պէր օտայը միւշթէմիլ սէհէվի 3000 դրչ. քիրալը քեարկիր պէր պապ լէպլէպիի տիւքքեանընընն բուպ հիսէսի։

։ ։ ։ 18000 ։— Ծրթաքէօյատ Բօրթուգալ սօգաղընատա վագֆ 3 նումէրօ իլէ մուբարագամ թէրպիէն մէ թահմինէն 25000 քիսուր պիրայի ամիրգ վէ 17512 մէթրօ մուգատտէտա թարա էլէեվմ պաղչէ օլարագ գուլլանարլամաը մէ իրարար իլէ բայա մէ սայրէեէ Քիլուսթի օլունմասը 60 թարիխինատ միսթաալիւբ մէ չէրէֆնատուր պայրաուան իրատէի Սէհիլէի ճէնամը Բատիչանի միւրթէզան մինիֆինատէն պուլունմաը միւթալաէ օլունան սէնէտինատէն անլարընան պէր գըթա չիլէք պաղչէսինին նըսֆը հիսէսի չայիասը։

Զիրրատ մուբարագամ մանիւլաթին չէնատէֆա կազէթալար իլէ իլանը մէ միւնասիպի մարիֆէթիյլէ միւզայէտէլի ալէնիյէսի իճրա օլունմագը հալատ պէր կէօնա թալիպ զուհուր իթիմէտիկինէ պէնատէ, թէքրար իլանը ումումը զարուրիյէտէն կէօրիւնմիւշ օլմաղլա, թալիպ օլանլարին գըյմէթի մուխամմէնէսինին էօշրինէ միւսաւի թէէմին ադչէսիյէ պէրապէտ իտարէլ մէզքուրէնէ պալատէքի չէրհատ մուհարրիր օլտուղը մէճմէ էլիպ էլիպ եէվմի մէգքիւրատ իտարէի մէգքիւրէյէ միւրաճաաթ իթիմէլերի լազիպ կէլէճէկի իլան օլունուր։

։ ։ 2,4,6 մէ 6,6,9,8 ։ ։ 20000 պէտէլ միւզայէտէսի 10000 — Այվանսէրայատ Հօճա Ալի մահալլէսինատ Էսէֆ աղա մէճիտիյէ Թաշճը Հիւսէյին մէ Թիւրպէ սօգաղլարընատա նէֆեի հարէմէյն վագֆընատան թէրպիէն պէշտուգ պէրմէֆնամը մէ 192 դրրա արսատա 7 օտա մէ 4 սուֆա մէ 2 գուլյա մէ 258 դրրա արսատա 10 օտա մէ 2 սուֆա մէ պէր գուլյա մէ 1360 դրրա պաղչէյի միւշթէմիլ 3 պապ մէնգիլ մէ պէր դրթա պաղչէյին պիրթիրիլէրի։

։ ։ 19,21,23,25,27 ։ ։ 60000 ։ — Սուլթան Ահմէտատ Ֆիրուզ աղա մահալլէսինատ սթիգ թիմարէթխանէ ճատատէսինատ մէ էլէեվմ Պաղը Զաղթիյէ գարշըընատա վագֆ թէրպիէն 420 մէթրօ արսատա 12 օտա մէ 4 սուֆա մէ պէր գուլյա մէ 450 մէթրօ պաղչէ մէ պաղչէ մահալլինատ պէր պապ գանվէ մէ թարիգ թարաֆընատա պէր պապ սալաշ պաղդալ մէ պէր պապ տուխանմը մէ եաղմը տիւքքեանիլարընը միւշթէմիլ մէ չէհրի 820 դրչ. քիրալը պէր պապ խանէ մէ թահմիրընատա վագֆ տէքեաքինին նըսֆի հիսէսի։

։ ։ 4 ։ ։ 40000 — Ագաէրայատա Հաճի Պայրամ Խաֆիթանի մահալլէսինատ Արապ Մանավ սօգաղընատա Եուսուֆ Զէյա բաչա վագֆընատան թէրպիէն 266 մէթրօ արսատա 9 օտա մէ 2 սուֆա մէ իքի գուլյա մէ 532 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ հարէմ թարաֆը պիրթիւն քեարկիր մէ սէլսիլէզ թարաֆը պաչապ պէր գօնաղն պիրթիւնիւ։

։ ։ 10 ։ ։ 7000։— Շէհր Էմինինատ Տէնիզ Ագրապալ մահալլէսինատ Գօլ Պաչը սօգաղընատա Գուլաբ խաթուն վագֆընատան թէրպիէն 342 մէթրօ զահրինատ 580 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ մուգատտէտա մէնգիլ էլէեվմ եէկէնի Փաղրիգասընընն պիրթիւ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
307 միլիոն ֆրանք

ԼԱՆԻՒԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերու

ՕՈՒՐԲԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՊԷՑՅ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱՂԱՔԱՑԻ, ՀՈՒԼՍՏԵԱՆ ԹԱՂ

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՁԻՄՆԷԼ ՄՊԵՐԱՆՈՅ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՔԻՒՐՔՃԻ ԳԱԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

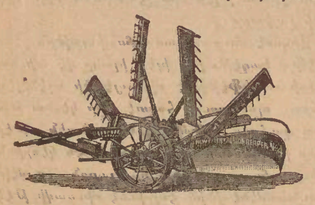

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենայն երկու միով կը քաշուի և կը կրէ 300 օխա։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը երաշխաւորեալ է։ Գնողն երբ գոհ չմնայ, կրնայ ետ առնուլ իւր ստանն։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՌՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Հիւսիսային, Մէյքիրչեան և Օսմանյան գլխ. կանոնաւորագոյն բանով
ՇՈԳԵՆԱՒԻՒ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ա.յա Սոֆիա	3,000	Գլաբ
Աբարան	2,500	Ռոնշլա
Աղբատիա	2,500	Փրուիշանք
Լարտոնիա	2,500	Ուիլքս
Պասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բասէտիա	2,800	Ֆոթրրեթիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Անոնց դիւրութիւն և հանդստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ Գլ Անգլիոյ, կ. Պոլսոյ և Օսմանյ
ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐԸՆ ՈՐԴԻՒՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպսան	2,000	Էքսանդրա	4,500
Անեմոն	3,000	Պարենկօ	4,300
Ալիկ	1,300	Պարատին	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլը	2,000
Գորտոնիս	2,200	Նեբոս	2,000
Պրամբ	2,000	Օթելլը	5,000
Գէլրա	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիքսօ	2,500	Օգրանդա	4,500
Գամմա	2,400	Օգդոն	2,000
Գագոս	2,000	Բասֆիք	1,200
Գոսն	2,700	Բարբմն	3,200
Տիտոս	2,500	Բասադեր	1,700
Տօմին	1,800	Բիդոս	2,800
Էրանքս	2,600	Բիսմթոս	4,400
Տրանդ	2,600	Բինայտոս	3,200
Ֆալքոն	800	Բոլլս	3,000
Ֆիտոս	1,700	Բոմանս	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Բոմէս	3,500
Կայիլէս	5,500	Սալէրնս	4,000
Կիրանս	2,200	Սարֆս	2,000
Կլոտ	1,800	Սիլվիս	2,000
Կրոսնոս	2,200	Սբրէնդ	4,300
Հանկս		Թասսոս	1,200
Հերս	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկս	3,000	Թրիկեր	1,300
Հիմմերդ	1,200	Թոլէտոս	2,800
Ջիսոս	2,300	Քասանդրա	3,600
Քելտոս	2,000	Եէտոս	3,600
Քոմիս	2,200	Զեպրա	1,000
Լես	2,000	Զերս	140

Սպէրս շոգենաւը, նաւապետ Տօվրա, ընկանուր վճառքով Հըլլն ստոր հասած է։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կը ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԼՅԷՆԻԵՐ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւշիւք Միրզէթ խան Ղալաթիա

ՖՐԻՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ
Ուղիղ կանոնաւորագոյն բանի Հիւսիսային և Արեւելեան գլխ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Գալմենեան	3700
Ալզասիան	2500	Գլասգոեան	3700
Անտալուզեան	2500	Գլամոգան	3700
Ալթենեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իսթրիան	5500
Պալմորիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթելէան	800	Լիվուրեան	2500
Սպարտէեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Օբորթոյ	700
Էնճիրլը	3700	Բեբսիան	3800
Ֆոպիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆլանդրիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ամէնէն շոգենաւը նաւապետ Ուիլքարտ ամսոյս 28ին ստոր կ'ապատուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԼՅՈՒՍԻԱՆ ԼԱՅՈՆԹԷԼ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միզէթ խան, Ղալաթիա։

Նաւատոմարք, Պարբանոյք Ֆրէտ, Էյրանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներնէ
Կ. Պոլիս, Էստուտար Լամբոնդէն.
Զմիրնոյ, Պ. Պ. Քարվլը Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մարսիլիա, Ա. Քամիլերի.
Շերա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ և ընկ.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Հիւսիսային և Մէյքիրչեան գլխ. բանով
ՇՈԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոքուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նեբթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բեբա	3000
Սեթոսգրիս	3250	Ադամդիկ	1700
Թիպս	3250	Լոդիւս	800
Մոսկոսա	3250	Օրիոնա	800
Մարիոթիս	3250	Սէսիլ	700

Ամէնէն շոգենաւը, նաւապետ Պրիւարդ, Լիվերբուլէն ստոր հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւը չքեղասէր յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըգ փողոց, Պալիս Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ

ՃԷՑՄԷ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
Ճ1, Ճէյմս Սգրիդ, Լիվերբուլ

ՍԻԱԼԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՐԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բօրիսի գլխ. կանոնաւորագոյն բանով

Սամոն, Տրոպիկոն և Պաթում երթալիք յատակիկ շոգենաւն է Լ. Մեծ, որ մայիս 20ին Մարսիլիայէն և մայիս 13ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յատակիկ շոգենաւն է Լ՝ Անթիլ որ պիտի մեկնի մայիս 23ին, երեկոյեան ժամ 3ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնացի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՒԹ ԲԸՊՈՒԼ
Մահանէ փողոց, թիւ 141

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՑԼՆԵՐԸ

ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ ՄԱՐՈՒՐ ԹԱՑԾՂԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ
ՇՆՉՈՒՆԵԼՈՎ, ԵՒ ՈՒՏՈՒԵԼՈՎ, Կ. ՆԵՐԳՈՐԾԵՆ

ԸՆԴԴԻՄ
ՀՈՐՈՒԹԻԹ, ՊՐՈՆՇԻԹԻ, ԴՈՒՄԻ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՁԱՅՆԻ ԿԼՐԿԵՐՄԱՆ, ԹՈՂՉԱԿՆԱՏՊԻ

Մեծապէս նախընտրելի են Քաբսիւլներէն եւ շաքարահանութիւններէն, որք կը բերեանորեն ստամքին առանց ազդելու շնչառութեան խողովակաց վրայ։

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՑԼՆԵՐՆ ԵՆ
ԹԱՑԾՂԱՆԻ ՄԻԱԿ ԲԱՍԹԻՑԼՆԵՐՆ

Վարձատրեալ Փարիզու 1878 Տիեզերական Արուեստահանդէսի կողմէ։ Նախապատուական որոշման եւ ըստ խորհրդոյ Առողջապահական ժողովոյ, փոխներու ենթարկուած են եւ Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան կայսերական բժշկական խորհրդոյ։

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 70 բասթիլ
Ինչպէս եւ Ծանօթութիւն գործածութեան եղանակի մասին

Ա. ԺԷՐՈՏԷԼ
Դեղագործ ի Սէնդ-Մէնիուլ (Մարն)
(Պահանջել Գործարանի կնիքն)

Այս բասթիլները ծծելու միջոցին, շնչուած օդը կառնու խայծդանի գրոյ ուղղակի կը տանի հիւանդութեան տեղը։ Ներգործման այս մասնաւոր եղանակին եւ միանգամայն իրենց բաղադրութեան պատճառաւ է որ այդ բասթիլներն այնքան ազդու են այն ամէն հիւանդութեանց մէջ, որոց համար խորհուրդ կը տրուի խայծդան գործածել։

Ցոյժ օգտակար են ծխողներու, այն անձանց որք կը յոգնեցնեն իրենց ձայնը եւ անոնց որք իրենց ապատութեանց մէջ գրգռիչ շոգիներ կամ փոշիներ շնչելու ենթարկեալ են։—Ֆրանսայի եւ օտար երկրաց մէջ, այս բասթիլներու անհուն յաջողութիւնը կը հաստատէ իրենց անժխտելի գերազանցութիւնը։

Գլխաւոր կեդրոնատեղին է Դեղագործական Մթերանոցն, Ղալաթիոյ մեծ փողոց, թիւ 35։ Կը ծախուի ամէն գլխաւոր դեղավաճառաց քով։

Խողովակաց գետեղման և ջրոյ բաշխման, Գրասենեակք

ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ ԸՆԴՀ. ՁԵՏԵՂՈՒՄ

ՔԱՂԱՔԻ ԵՒ ԳԻՒՂԻ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՋՐՀԱՆՔ	ԼՈԳՍԲՈՒՆԻ ՍԵՆՆԱԿԻՔ
ՈՌՈԳՄԱՆ ԳՈՐԾԻՔ	ՋՐԱՀՈՒՅՍՈՒԹԻՒՆ
ԱՂԲԻՒՐՔ	ԱՐԴՈՒԱԶՈՒՐԵՒ ԹՈՒՑՔ
ՇԱՏՐՈՒԱՆՔ	ՀԱՆԴԻՊԱՀԱՏՈՒՆՔ
ՋՐԱԲԱՇԽԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔ	ԾՈՒԱԿԱՅ ՁԵՏԵՂՈՒՄ
ԵՒ ԱՅԼՆ	ՀՐԵՏԷՆ ՀԱՄԱՐ ԾՈՐԱԿՔ

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԻՐ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՋՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ընդհանուր մասնաւոր գործակալութիւն

Ժ. ՏԱԼՄԱՍ ԵՒ ԸՆԿ. ԻՄԱՐՍԻԼԻԱ

ՆՈՐՏՏԱՑՁԷ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄԳՈՒՐԿ

Ցիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱԼԻՐ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ

ՕՍՊՕՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

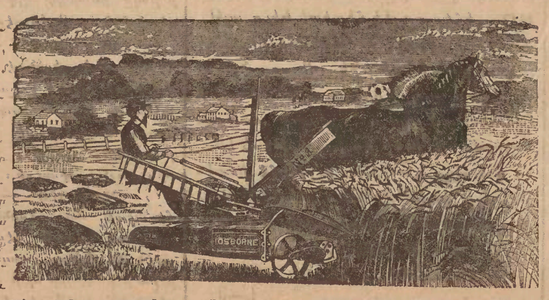

Օրը 38,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 ոտնաչափ կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխայ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրկանճըար Ճատէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըար Եօղուշը, Նուսրաթիեան խանի դիմաց թիւ 22։

ՏԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

ՊՂՆՁԷ, ՀՈՒԼԱԾՈՅ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
32 Մահմուտիյէ փողոց, և
24 Բէրշէմիլէ բաղար Ղալաթիա

Հէնրիկ ԼԱՆԺ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ
ԱՏԱՂԶԱԳՈՐԾԻ
ԵՒ
ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

ԴԱՆԱՂ ԵՒ ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ ՍԱՐ ԳՈՐԾԻՔ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵՑԷ

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԵՆՆԱ. Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,711,893·45 Ֆրանք։

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 չափ կ'ընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ գումարներէն մինչև 41 ½ % չափ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 Ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ չափուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.

Էկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. տակէ դատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % չափուց՝ 298·50 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Վերջանալու վճարելի կրկին ապահովութեան բաժին է տարին 116·19 Ֆրանք։

Թուղթոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԷՐԳԷՅ
Գրասենեակք, Ղալաթիա, Ղլիվատա փողոց, թիւ 29, Գերմանական Թղթատան վրայ.
Ընկերութեան սեղանաւորն է Ս. ԱՏԼԷՐ

ԶՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՅ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ Փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, Մզկիթին դիմաց, 587

Գ. Տիմիթրիոս Աթաթի, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բարեկամաց յատկապէս թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուուն կարասիներ, ինչպէս Հայելիներ դարձանէր, Ճաշարան և սրճի սեղաններ, Ամէն տեսակ լուսամարդներ (լամպա), Զանազան յեղերով ափսէներ, Հանդիսաւոր ընդունարաններ, եւ, եւ։

Այս ամէն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ ժան գներով ամէն տեսակ կարասիներ կը չիմէ յանձնարարանաս։

Ֆրանսայի և օտար երկիրներու ամէն հոտավաճառաց և վարսավարդարաց քով։

La VELOUTINE
Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CHles FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ԻԼԱՆ

ԷԼԴԱՅԸ ՀԻՒՄԱՑՈՒՆ

Միւպայասանցա լիւզում կէօրինէն ճէտիա գրյէ իլէ պիր սէնէլիք պիմ. մը տէօրթ պին ալթը եիւզ եիրմի ոք. քիզ գրյէյէ գատար Սիլիվրի քէօփիրինին շէհրը ճարիի բուսմինն օն պիրինճի ճուսմա իրթէսի կիւնիւ միանգամանա միւպաշէրէթ օլունճաղը ճիհէթլէ, թալիպ օլան թիւճարը միանգամա շերաիթինի անլամագ վէ միանգամատա պուլունմագ իւզրէ էվգաֆը Հիւմայուն մէճլիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

9 մայիս 1301 3–3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԵԻ ԽԱՍՍԱՑԻ ՇԱՀԱՆԷ

Երզաք անպարբնա ալընճաղ Մըսըր բիրինճինին միանգամանա իչպու մայիսի բուսմինն օն իւչինճի բաղար իրթէսի կիւնիւ պաշանաճաղնտան, թալիպ օլանլարը եէվմի մէզքիւրտէ Խազինէյի Խասսայի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան օլունուր։

9 մայիս 1301 2—3

Marque de Fabrique

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»

ՎԱՐՉԱՏՐԵԱԼ, ՇՈԳԱԳՈՒՄՈՎ
Ամսթերտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ

Ինքն պարունակելով Ջրոյ մէջ կատարելագործուած լուծելի խայծդանը (դաթրան)

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒԶՆ

Այս բաղադրութիւն ունի խայծդանի ԲՈԼՈՐ ԲՈՒԺԻՉ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծդանի ՌԻԽՈ պատրաստութիւնք միայն անոր համն և հոտն ունին։ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆԻ» մէկ չափն կը սպառունակէ քաբսիւլի մը բուժիչ սկզբունքները։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ» սանուլ առանց թեթևցնելու, մինչդեռ խայծդանի քսան քաբսիւլ ապեցաց վտանգաւոր բորբոքում առաջ կը բերեն։

ԹԱՑԾՂԱՆԻ ԵՒ Ս ԹԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԱՆՀՈՒՆԱՊԷՍ ԱՒԵԼԻ ԱԶԳՈՒՆ ԵՒ ԵՐԵՔՊՈՏԻԿ ԱՃԱՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆԻ» հեղուկը չիրով կը ծախուի 1·50 Ֆրանքի 20 լիտր խայծդանի Ջրի համար։ Իսկ 0·10 պատրաստուած շաքարանուշէն 100 հատ պատրունակող չիրը 2·50 Ֆրանքի կը ծախուի։

Ընդհանուր մթերանոցապետ
Ժ. ԱԼԻԵՐԱՆՏԻ
Դեղարան Տէլլա-Մուտա
469—Մեծ փողոց Բերայի—469
Կ. Պոլիս

Ա. բաժնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԼՈՒՍԱԳՈՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ՁԷՔՄԷՃԷ

Կսկսեալ ի 1 Մայիսի (Ն. Տ.) 1885, մինչև ցնոր ստորինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ՁԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԲՈՅ

	0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62	64	66
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Կ. Պոլիս	6	17	6	50	7	15	7	42	8	14	8	43	9	12	9	42	10	20	10	39	11	17	11	49	
Գեօմլա գարու	6	28	7	..	7	27	7	53	8	25	8	54	9	23	9	53	10	30	10	49	11	28	12	..	
Լենի—գարու	..	..		..	7	57		..	8	58		..		..		..	10	34	10	53	11	32	12	4	
Տավուտ փաշա	..	..		..	8	..		..		..		..		..		..	10	37	10	56	11	35	12	7	
Պամմաթիա	..	..		..	8	6		..	9	4		..		..		..	10	42	11	1	11	40	12	12	
Եէսիլ—գուլէ	6	37	7	10	7	41	8	12	8	33	9	10	9	31	10	1	10	46	11	4	11	45	12	15	
Մադրիգլու	6	48	7	23	8	..	8	24		..	9	22		..		..	10	58		..	11	58		..	
Ա.յ Պիէթրոս		..	7	33	8	14	8	34		..	9	32		..		..	11	8		..	12	9		..	
Քիւչիւք Զէք		..		..	8	25		..		..		..		..		..		..		..	12	18		..	

ՔԻՒԶԻՒՔ—ՁԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԲՈՅ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23		25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1	67
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Քիւչիւք Զէք		6	34													1	40							6	38
Ա.յ Պիէթրոս		6	44			7	45		8	41			9	38			11	20			5	11		6	27
Մադրիգլու	6		6	55	7	24	7	57		8	55			9	49			11	31			5	22		6
Եէսիլ—գուլէ	6	13	7	8	7	37	8	11	8	38	9	9	9	37	10	2	10	12	11	12	11	44		6	42
Պամմաթիա	6	17	7	12	7	41	8	15	8	42	9	11		9	41			10	16	11	16	11	48		6
Տավուտ փաշա	6	22	7	17	7	4			8	47				9	46			10	21	11	21	11	53		
Լենի—գարու	6	25	7	20	7	49	8	21	8	50	9	19		9	49			10	24	11	24	11	56		
Գեօմլա գարու	6	39	7	25	7	51	8	26	8	55	9	24		9	54		10	11	10	29	11	29	12	1	
Կ. Պոլիս	6	39	7	34	8	3	8	35	9	4	9	33		10	3		10	20	10	38	11	38	12	10	

Գոյք ծրարներն անխորհ կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մարմարիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ։ Ուրբաթ և Կիրակի օրերն թիւ 20 կառախումբը կանգ պիտի առնու ի Ֆլորիա։